

Sygn. akt II Cz 1159/13

POSTANOWIENIE

Dnia 4 grudnia 2013 r.

Sąd Okręgowy w Szczecinie Wydział II Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Małgorzata Grzesik

po rozpoznaniu w dniu 4 grudnia 2013 r. w Szczecinie

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z wniosku W. Z.

o zwolnienie od kosztów sądowych i ustanowienie pełnomocnika z urzędu

na skutek zażalenia wnioskodawcy

na postanowienie Sądu Rejonowego Szczecin- Centrum w Szczecinie z dnia 10 czerwca 2013 r., sygn. akt II Co 7/13

postanawia:

oddalić zażalenie.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 10 czerwca 2013 r. Sąd Rejonowy Szczecin- Centrum w Szczecinie oddalił wniosek W. Z. o zwolnienie od kosztów sądowych w sprawie o podział majątku wspólnego T. Z. i W. Z. oraz o dział spadku po T. Z., a także oddalił jego wniosek o ustanowienie pełnomocnika z urzędu we wskazanej wyżej sprawie.

W uzasadnieniu postanowienia Sąd wskazał, iż wnioskodawca W. Z. pismem z dnia 24 kwietnia 2013 r. wystąpił o zwolnienie go od kosztów sądowych w sprawie, którą zamierza wszcząć w celu podziału spadku po zmarłej żonie T. Z.. Wniósł również o ustanowienie pełnomocnika z urzędu. W piśmie procesowym z dnia 24 maja 2013 r. sprecyzował, iż wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych i ustanowienie pełnomocnika z urzędu dotyczy sprawy o dział spadku po T. Z. oraz podziału majątku wspólnego jego i T. Z., które zamierza wszcząć.

Sąd uzasadniając swoje stanowisko wskazał, iż brak było podstaw do zwolnienia wnioskodawcy od kosztów sądowych, chociażby w części. Sąd po przeanalizowaniu wniosku o zwolnienie od kosztów, załączonych dokumentów oraz oświadczenia stwierdził, że sytuacja finansowa wnioskodawcy nie jest zła. Zamieszkuje on wraz z partnerką E. K., w mieszkaniu do niej należącym przy ul. (...). Ich stałe źródło dochodów stanowi emerytura wnioskodawcy w wysokości 2.607,80 zł oraz emerytura E. K. w wysokości 2.285,35 zł. Osiąga on wraz ze swoją partnerką łączne dochody w kwocie ok. 4900 zł, przy czym nie posiadają na utrzymaniu innej osoby. Dodatkowo w kwietniu 2013 r. E. K. otrzymała od pracodawcy 1.500 zł z tytułu czasów pod gruszą. Spłacają miesięcznie 200 zł kredytu zaciągniętego na zakup pieca gazowego. Stać ich na finansowe wspieranie matki E. K. kwotą 200 zł miesięcznie. Mogą sobie również pozwolić na opłacanie, co miesiąc opłat za dwa telefony komórkowe, telefon stacjonarny, telewizję (...). Wnioskodawca spłaca również co miesiąc 200 zł z tytułu zobowiązania cywilnoprawnego, pożyczki zaciągniętej na cele konsumpcyjne.

Sąd wskazał, iż ponoszone przez wnioskodawcę wydatki na pokrycie należności wynikającej z umowy kredytowej, nie mogą być traktowane jako ważniejsze niż koszty publicznoprawne w postaci kosztów ponoszonych tytułem opłaty

sądowej. Jeżeli wnioskodawcą stać było na zaciągnięcie pożyczki i dokonywanie jej spłaty, to tym bardziej stać go było na to aby zgromadzić środki na uiszczenie kosztów sądowych.

Nadto, Sąd Rejonowy podkreślił, iż spadkodawczyni T. Z. zmarł w maju 2009 r., a więc przeszło cztery lata temu. Wnioskodawca od tamtej pory powinien był się liczyć z koniecznością uregulowania spraw majątkowych, a w ocenie Sądu miał możliwości finansowe, by w tym czasie poczynić niezbędne oszczędności.

Odnosząc się do wniosku o ustanowienie pełnomocnika z urzędu, w ocenie Sądu Rejonowego, W. Z. nie wykazał, że nie jest w stanie ponieść kosztów wynagrodzenia zawodowego pełnomocnika bez uszczerbku utrzymania koniecznego dla siebie i rodziny. W ocenie Sądu jego sytuacja finansowa pozwala mu – przy ograniczeniu pewnych wydatków niezaliczanych jednakże do niezbędnych dla utrzymania - na pokrycie zarówno kosztów sądowych jak i kosztów ewentualnego zastępstwa procesowego. Sąd wskazał, iż stosownie do treści art. 117 § 5 k.p.c. sąd uwzględni wniosek, jeżeli udział adwokata lub radcy prawnego w sprawie uzna za potrzebny. Mając na uwadze powyższe sąd stwierdził, iż w przedmiotowej sprawie nie zachodzi potrzeba ustanowienia pełnomocnika z urzędu, gdyż wnioskodawca jest w stanie sam poprowadzić swoje spraw przed sądem, a sprawa nie jest na tyle skomplikowana faktycznie lub prawnie, że tylko pomoc pełnomocnika może zapewnić stronie należyte jej prowadzenie.

Z powyższym postanowieniem nie zgodził się wnioskodawca W. Z., który w złożonym zażaleniu, zaskarżył postanowienie w całości i wniósł o zmianę zaskarżonego orzeczenia i zwolnienie go od ponoszenia kosztów sądowych w całości oraz ustanowienie w sprawie adwokata z urzędu.

Skarżący podniósł, iż Sąd I instancji oceniając jego możliwości finansowe błędnie przyjął, iż wspólnie dysponuje on dochodami ze swoja partnerką E. K.. Skarżący wskazał, iż przekazuje on partnerce 1500 zł miesięcznie kosztem utrzymania. Pozostałą część emerytury przeznacza on na leki, utrzymanie mieszkania, którego dotyczy przedmiotowe postępowanie, środki higieny, telefon komórkowy oraz ubezpieczenia. W związku tym, nie jest on w stanie poczynić oszczędności celem opłaty sądowej.

Wskazał również, iż sposób, w jaki prowadził swoje poprzednie sprawy sądowe wskazują na fakt, iż nie jest on w stanie prawidłowo samodzielnie działać przed sądem.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Zażalenie uczestnika nie zasługiwało na uwzględnienie.

Zasadą w polskim postępowaniu cywilnym jest obowiązek ponoszenia kosztów sądowych przez osobę decydującą się na dochodzenie swych praw przed sądem. Instytucja zwolnienia od kosztów sądowych stanowi natomiast odstępstwo od tej zasady, znajdujące zastosowanie w sytuacjach wyjątkowych, uzasadnionych szczególnie trudną sytuacją materialną ubiegającego się o takie zwolnienie.

Przesłanki zwolnienia od kosztów sądowych zostały określone w art. 102 ustawy o kosztach w sprawach cywilnych. Stosownie do treści tego przepisu, zwolnienia od kosztów sądowych może się domagać osoba fizyczna, jeżeli złoży oświadczenie, z którego wynika, że nie jest w stanie ich ponieść bez uszczerbku utrzymania koniecznego dla siebie i rodziny.

Warunkiem koniecznym do uzyskania zwolnienia od kosztów sądowych jest nie tylko złożenie przez ubiegającego się o zwolnienie oświadczenia, że nie jest on w stanie ich ponieść bez uszczerbku koniecznego utrzymania dla siebie i rodziny wraz z dokładnymi danymi o stanie rodzinnym, majątku oraz dochodach, ale także przedstawienie wiarygodnych i wyczerpujących dowodów na okoliczność tego, że nie posiada odpowiednich środków, jak również, że nie był i nie będzie w stanie ich zgromadzić W ocenie zaś Sądu pozostaje kwestia czy oświadczenie to uzna za dostateczne do zwolnienia od tychże kosztów.

W ocenie Sądu Okręgowego, Sąd I instancji słusznie stwierdził, iż w przedmiotowej sprawie nie zaistniały okoliczności do uwzględnienia wniosku wnioskodawcy o zwolnienie od kosztów sądowych.

Choć ustawodawca nie określił precyzyjnych przesłanek warunkujących zwolnienie od kosztów sądowych, to jednak z orzecznictwa Sądu Najwyższego, jak również stanowiska doktryny, można wyprowadzić wnioski, iż tę nadzwyczajną instytucję należy stosować w stosunku do osób powszechnie uznawanych za ubogie, żyjące na skraju nędzy, które ze względu na sytuację majątkową i życiową nie są w stanie zaspokajać swych podstawowych potrzeb bytowych, a tym bardziej ponieść koszty ewentualnego procesu sądowego.

Orzecznictwo Sądu Najwyższego wskazuje, iż osoba dochodząca swoich praw w procesie sądowym winna w każdym wypadku poczynić oszczędności we własnych wydatkach do granic zabezpieczenia koniecznych kosztów utrzymania, a dopiero gdyby poczynione w ten sposób oszczędności nie wystarczyły – może zwrócić się o pomoc do państwa (post. SN 24 września 1984 r. II CZ 104/84).

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy stwierdzić należy, iż jak słusznie przyjął Sąd I instancji, szczegółowo omówiona przez ten Sąd sytuacja majątkowa skarżącego, przy uwzględnieniu również jego sytuacji rodzinnej, w pełni uprawnia wniosek, iż obowiązek poniesienia kosztów sądowych nie spowoduje uszczerbku utrzymania koniecznego dla niego i jego rodziny. Pozostająca skarżącemu, co miesiąc do dyspozycji kwota pozwalała mu na poczynienie stosownych oszczędności niezbędnych do prowadzenia postępowania sądowego.

Należy ponadto wskazać, że przy ocenie żądania zwolnienia od kosztów istotny jest nie tylko stan majątkowy strony w chwili rozstrzygnięcia o żądaniu, lecz także możliwość zaoszczędzenia na opłatę sądową od chwili, gdy strona musiała się już liczyć z możliwością powstania obowiązku uiszczenia opłaty (post. Sądu Najwyższego z 31 marca 1987 r. I CZ 26/87, OSN 88/7-8/103). Zdaniem Sądu II instancji, skarżący miał odpowiednią ilość czasu pozwalającą na poczynienie wskazanych oszczędności, bez uszczerbku dla utrzymania koniecznego dla niego i jego rodziny. Jak wynika z akt sprawy, skarżący już od 3 maja 2009 roku posiadał wiedzę, iż może być konieczne zainicjowanie sprawy przed sądem. W tym czasie miał on możliwość odłożenia comiesięcznych kwot niebędących uszczerbkiem dla utrzymania skarżącego i jego rodziny, a w konsekwencji był on zdolny do zgromadzenia kwot niezbędnych do wszycia i przeprowadzenia postępowania sądowego.

Analizując akta sprawy, Sąd nie znalazł potwierdzenia na podnoszoną przez wnioskodawcę okoliczność, iż przekazuje on E. K. 1500 zł miesięcznie kosztem utrzymania. Ponadto wnioskodawca nie uzasadnił dlaczego przekazuje on tak wysoką kwotę na koszt swojego utrzymania skoro z podsumowania wydatków obciążających dwie osoby nie jest to konieczne w zakresie niezbędnego utrzymania.

Ponadto w ocenie Sądu Okręgowego, W. Z. w żaden sposób nie uprawdopodobnił wskazanego w zażaleniu twierdzenia, iż on oraz jego partnerka E. K., nie prowadzą wspólnie gospodarstwa domowego. Pozostają oni w związku oraz mieszkają razem. Co więcej, w uzasadnieniu pisma z dnia 24 kwietnia 2013 r., wnioskodawca wprost stwierdził, iż prowadzi z E. K. gospodarstwo domowe. Tym samym, Sąd oceniając zdolność wnioskodawcy do poniesienia kosztów sądowych wziął pod uwagę zarówno dochody osiągnięte przez niego jak i jego partnerkę i w konsekwencji stwierdził, iż wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych nie zasługuje na uwzględnienie.

Odnosząc się do kwestii wniosku o ustanowienie pełnomocnika z urzędu, należy na wstępie wskazać, iż stosownie do treści art. 117 § 2 k.p.c., osoba fizyczna, niezwolniona przez sąd od kosztów sądowych, może się domagać ustanowienia adwokata lub radcy prawnego, jeżeli złoży oświadczenie, z którego wynika, że nie jest w stanie ponieść kosztów wynagrodzenia adwokata lub radcy prawnego bez uszczerbku utrzymania koniecznego dla siebie i rodziny.

Sądu Okręgowego w pełni podzielił argumentację Sądu I instancji, iż wnioskodawca W. Z. nie wykazał, iż nie jest w stanie ponieść kosztów wynagrodzenia profesjonalnego pełnomocnika w sprawie.

Co więcej, sam fakt uzyskiwania przez stronę zbyt niskich dochodów nie pozwalających na opłacenie udziału profesjonalnego pełnomocnika w sprawie, nie przesądza o jego ustanowieniu z urzędu. Stosownie do treści przepisu art. 117 § 5 k.p.c., sąd uwzględni wniosek, jeżeli udział adwokata lub radcy prawnego w sprawie uzna za potrzebny.

Jak wynika z orzecznictwa, sąd uznaje za potrzebny udział profesjonalnego pełnomocnika w sprawie, gdy strona swoim zachowaniem wykazuje nieznajomość reguł postępowania lub nieporadność, prowadzącą do tego, że przy faktycznym lub prawnym skomplikowaniu sprawy nie jest w stanie wykorzystać prawnych możliwości prawidłowego jej prowadzenia. Z tego względu, pełnomocnik winien wykazać zaangażowanie w sprawę, w tym sporządzić i wnieść wniosek, mając w tym zakresie osobistą pieczęć nad jego treścią jak również prawidłowym i terminowym wniesieniem (wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 8 listopada 2012 r. I ACa 1017/12).

W ocenie Sądu Okręgowego, nie ma konieczności udziału profesjonalnego pełnomocnika we wskazanych sprawach, gdyż stan faktyczny i prawny nie charakteryzuje się znaczącym stopniem skomplikowania, a sposób formułowania przez stronę wniosku o ustanowienie pełnomocnika z urzędu jak i zażalenia na postanowienie sądu świadczą o tym, iż w sposób wystarczający dla zapewnienia prawidłowego toku postępowania i ochrony swych interesów, jest on w stanie wyartykułować swoje stanowisko procesowe oraz wykazywać i udowadniać swoje twierdzenia.

Mając powyższe rozważania na uwadze, Sąd Okręgowy na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji postanowienia.

(...)

(...)

(...)

(...)

(...)